

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3090/2016. (V. 12.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Pokol Béla, dr. Sulyok Tamás és dr. Varga Zs. András* párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Stumpf István* különvéleményével – meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 509. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a Veszprémi Törvényszék 1.Bf.682/2013/12. sorszámú végzése, valamint a Tapolcai Járásbíróság 2.B.41/2013/10. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.
3. Az Alkotmánybíróság egyebekben az alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1.1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 509. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt, valamint az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Veszprémi Törvényszék 1.Bf.682/2013/12. sorszámú végzése, és a Tapolcai Járásbíróság 2.B.41/2013/10. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz alapjául előadta: egy helyi önkormányzat internetes honlapot tartott fenn, melyen fórumot is üzemeltetett. Ezen a fórumon a honlap adminisztrátorának hozzájárulásával, előzetes regisztrációt követően, a fórum szabályainak elfogadása mellett, szabadon indítható témában fejthették ki véleményüket a felhasználók. 2012. augusztus 19-én a panaszos személyét érintően rágalmozó és becsületsértő írás jelent meg a fórumon, amiért még aznap e-mailben kérte a honlap adminisztrátorát, hogy a sérelmezett írást távolítsa el, és a regisztrált név alatti felhasználót a fórumról tiltsa ki. A honlap adminisztrátora a kérésnek eleget tett, és erről a panaszost e-mailben tájékoztatta. Következő nap a sérelmezett írás ismét megjelent a honlapon, és egy további – a panaszos személyét is sértő – rágalmozó írás is olvasható volt, egy másik regisztrációs név alatt. A panaszos az érintett írások eltávolítását kérte, melyre válaszul a honlap adminisztrátora a fórum azonnali szüneteltetéséről tájékoztatta. Ezt követően azonban az írások ismét olvashatók voltak a honlapon, ezért a panaszos feljelentést tett ismeretlen személyek ellen. Feljelentését kiegészítve a honlapot üzemeltető helyi önkormányzat polgármesterének és jegyzőjének felelősségét is kérte vizsgálni. A sérelmezett írásokat végül 2012. augusztus 26-án távolították el, és szüntették meg a fórum rovatot.
- [3] Az indítványozó állítása szerint, bár feljelentésében kérte az ismeretlen elkövetők felderítését is, az elsőfokú bíróság nem tett semmit ennek érdekében. Ezen túlmenően nem tájékoztatta őt a 2012. november 20-ára kitűzött tárgyalás elhalasztásáról sem. Az eljárás elhúzódása és a jogsértések miatt panasszal és elfogultsági kifogással élt, ennek eredményeként az eljáró bírót jelentésselre szólították fel, és kötelezték soron kívüli tárgyalás tartására, elfogultsági kifogását azonban elutasították. Az indítványozó sérelmezte továbbá, hogy a vádlottak tanúvallomását az eljárás során nem ismerhette meg, a vádlottakhoz kérdést nem intézhetett, viszont a vádlottak tőle kérdezhettek. Alkotmányjogi panaszában kifogásolta az indítványozó, hogy az eljáró bíró engedélyezte a következő tárgyalásnak az I. rendű vádlott távollétében történő megtartását, kizárva ezzel annak lehetőségét, hogy a tényállás tisztázása érdekében kérdéseket intézhessen a vádlotthoz. A Tapolcai Járásbíróság 2.B.41/2013/10. sorszámú ítéletével a vádlottakat az ellenük emelt 1 rendbeli társtettesként, nagy nyilvánosság

előtt elkövetett rágalmozás vétségének, és 1 rendbeli társtettesként, nagy nyilvánosság előtt elkövetett becsület-sértés vétségének magánvádja alól felmentette.

- [4] Az elsőfokú ítélet ellen az indítványozó (magánvádló) fellebbezést jelentett be a vádlottak bűnösségének megállapítása iránt. A másodfokú eljárásban az indítványozó az eljárási hibák és a tényállás tisztázatlansága miatt bizonyítási indítványokkal élt, amelyeknek azonban a bíróság nem adott helyt. Az indítványozó kiemelte, hogy a tárgyi ügygel összefüggő, másik eljárásban a bíróság megállapította a II. és III. rendű vádlottak bűnösségét.
- [5] A Veszprémi Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Bf.682/2013/12. sorszámú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, és az indítványozót bűnügyi költség megfizetésére kötelezte.
- [6] Ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát az indítványozó. Álláspontja szerint az ügyében született bírósági határozatok által sérült az Alaptörvény Nemzeti Hitvallás része, B) cikk (1) bekezdése, I. cikk (1) bekezdése, II. cikke, VI. cikk (1) és (2) bekezdése, IX. cikk (1) és (4) bekezdése, XV. cikk (1) és (2) bekezdése, XXIV. cikk (1) és (2) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése, valamint 28. cikke. Ezen túlmenően hivatkozott alkotmányjogi panaszában az Emberi Jogok Európai Egyezményének (továbbiakban: EJE) 6. cikk (1) bekezdésére (tisztességes eljárásról való jog), valamint 14. cikkére (megkülönböztetés tilalma). Mindezekre tekintettel kérte a bírósági döntések alaptörvény-ellenességének megállapítását, és megsemmisítését.
- [7] Az indítványozó a fentiekén túl, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének c) pontja alapján az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal is élt. Ennek keretében kérte az Alkotmánybíróságot, hogy a Be. 509. § (2) bekezdésének második mondatát semmisítse meg, mivel álláspontja szerint azáltal, hogy a vádlottak a magánvádló távollétében kell kihallgatni, megvalósul az egyéb helyzet szerinti különbségtétel, amely az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésébe ütközik. Egyben sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdését, az EJE 6. cikk (1) bekezdését, 14. cikkét, és a sértett jogállásáról szóló 2011. március 15-i 2001/220/IB kerethatározat 2. és 3. cikkét.
- [8] Az indítványozó bejelentette, hogy a tárgyi ügyben felülvizsgálati eljárás nincs folyamatban.
- [9] 1.2.1. Magyarország Alaptörvényének az indítványozó által felhívott rendelkezései:

„NEMZETI HITVALLÁS

[..]

Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság.

Valljuk, hogy népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi.”

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.

(2) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.”

„IX. cikk Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

[..]

(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, szülei vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

[10] 1.2.2. A Be. sérelmezett rendelkezése:

„509. § (2) [...] A vádlottat a magánvádló távollétében kell kihallgatni.”

II.

[11] Az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálatot megelőzően – külön eljárásban – döntött az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról, ennek keretében megállapította, hogy az indítvány az Abtv. formai feltételeinek megfelelően került előterjesztésre, valamint részben a tartalmi követelményeknek is megfelel, azonban az alábbiak szerint megalapozatlan.

III.

[12] 1. Az érdemi vizsgálat során az Alkotmánybíróság elsőként az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint előterjesztett alkotmányjogi panaszt vizsgálta, melyben az indítványozó a Be. 509. § (2) bekezdésének alkotmányossági vizsgálatát kérte az Alkotmánybíróságtól.

[13] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, amennyiben az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

[14] Az indítványozó az alapul szolgáló ügy sértettje, egyben magánvádlóként a büntetőeljárás kezdeményezője. Amint arra az Alkotmánybíróság az 1/2015. (I. 16.) AB határozatában rámutatott, az érintettséget illetően vizsgálendő, hogy a büntetőeljárás keretein belül milyen minőségben vett részt az alkotmányjogi panaszos, mivel önmagában a sértetti pozíció nem biztosít alapot a személyes érintettség megállapítására a tekintetben, hogy az állam miként gyakorolja büntető igényét. A panaszos azonban sértetti minőségén túl, magánvádlóként lépett fel az alapügyben és személyére vonatkozóan alapjogát érintő bírósági döntés született, mely szintén az alkotmányjogi panasz törvényi feltételeinek fennálltát igazolja. {1/2015. (I. 16.) AB határozat, Indokolás [9]}. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.

[15] Kérelme alátámasztásául az indítványozó ismertette a Be. XXIII. fejezetének a magánvádas eljárásra vonatkozó rendelkezéseit. Álláspontja szerint a Be. 164. § (1) bekezdése szerint a büntetőeljárás – ha a Be. eltérően nem rendelkezik – nyomozással kezdődik, és a (2) bekezdés szerint a nyomozás egyik feladata az elkövető személyének felderítése. Ennek megfelelően a magánvádas eljárásban az eljárás feljelentésre indul, amit bíróságon kell megtenni [Be. 497. § (1) bekezdés]. Amennyiben az elkövető kiléte ismeretlen, akkor a bíróság nyomozást rendel el. Következésképpen – írta az indítványozó – a büntetőeljárás megindításának nem feltétele az elkövető kilétének ismerete. Magánvádas eljárásban a feljelentés a vád [Be. 497. § (1) bekezdés], ami tartalmazza a magánindítványt (Btk. 31. §, Be. 173. §) és egyben eleget tesz a törvényes vád követelményeinek [Be. 2. § (2) bekezdés]. A magánvádra üldözendő bűncselekmények miatti eljárás megindítását és lefolytatásának szorgalmazását a törvény a sértettre bízta. A sértett magánvádlói kezdeményezésére a bíróság az eljárást megindítja, a vádképviselő körében a sértett gyakorlatilag a közvádló vádképviselői jogaival azonos jogokat gyakorol. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy a jelenlegi szabályozás a sértettet (magánvádlót) hátrányos helyzetbe hoz-

za, mert a vádlott(ak) kihallgatása az ő távollétében történik. Így a vádlott(ak)hoz az elhangzottakkal összefüggésben kérdést nem intézhet, a tényállás tisztázását, a rendelkezésre álló bizonyítékok megfelelő értékelését segíteni nem tudja. További hátrányos megkülönböztetést eredményez, hogy a sértett (magánvádló) tanúkénti meghallgatása a vádlott(ak) jelenlétében történik, akik a sértetthez a tanúvallomása során kérdéseket intézhetnek. Ez a szabályozás a bíróság (törvény) előtti egyenlő esélyekkel szemben hat, emiatt az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdését is sérti, továbbá az EJEE 14. cikk megkülönböztetés tilalmába ütközik.

- [16] Az indítványozó utalt az Európai Unió Bíróságának a C-404/07. számú ügyben hozott döntésére, melyben – a sértett jogállásáról szóló 2001/220/IB kerethatározatot értelmezve – megállapította (41. pont), hogy a kerethatározat egyetlen rendelkezése sem zárja el a sértettet attól, hogy a büntetőeljárás alapeljárás típusához hasonló sértetti jogait akkor is megtartsa, ha valamely külön eljárásban a vádhatóság helyébe lép. A további pontok hangsúlyozzák, hogy a tagállamoknak a büntető igazságszolgáltatási rendszerük alakítása során a sértetteket hatékony jogokkal és eszközökkel kell felruházniuk. A 48. pont szerint a kerethatározatot az alapvető jogokat, köztük különösen az EJEE 6. cikkében kimondott tisztességes eljáráshoz való jogot tiszteletben tartva kell értelmezni.
- [17] Az indítványozó szerint a Be. 509. § (2) bekezdése, melynek értelmében a tárgyaláson a bíróság hallgatja ki a vádlottat és a tanút, illetőleg hallgatja meg a szakértőt, valamint a vádlottat a magánvádló távollétében kell kihallgatni, diszkriminatív törvényi szabályozás, továbbá sérti a fegyverek egyenlőségének elvét is. Nem felel meg a fentiekben idézett C-404/07 számú ügyben megállapítottaknak, és nem felel meg 2001/220/IB kerethatározatban megfogalmazottaknak, hiszen a sértettet hátrányos megkülönböztetés éri – nem lehet jelen a vádlottak kihallgatása során –, ebből kifolyólag nem rendelkezik hatékony jogokkal és eszközökkel. Ráadásul a tárgyi ügyben a tanúkénti kihallgatása teljesen felesleges volt, mert a feljelentésében és annak kiegészítéseiben szereplő történéseket kellett elismételnie. A tanúkénti kihallgatását követően nem illette meg a vádlottak vallomásával kapcsolatos észrevételezési, kérdésfeltételi jog, hiszen nem is ismerhette meg a vádlottak vallomásait.
- [18] Ez a hátrányos megkülönböztetés – az indítványozó álláspontja szerint – a törvényi szabályozás elégtelenségének az eredménye.
- [19] Mindezek miatt a Be. 509. § (2) bekezdésének utolsó mondata – álláspontja szerint – sérti az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésének előírásait, továbbá a XXIV. cikk (1) bekezdését, a XXVIII. cikk (1) bekezdését, az EJEE 6. cikk (1) bekezdését, EJEE 14. cikkét, valamint a sértett jogállásáról szóló 2001. március 15-ei 2001/220/IB tanácsi kerethatározat 2. és 3. cikkét.
- [20] 2. A Be. 509. § (2) bekezdésének jelen ügyben is sérelmezett szövegrészének alkotmányosságát az Alkotmánybíróság korábban már vizsgálta. A 666/B/2003. AB határozatban (ABH 2010, 1299, a továbbiakban: Abh.1.) az Alkotmánybíróság utólagos absztrakt normakontroll eljárás keretében lefolytatott érdemi vizsgálat eredményeként az indítványt elutasította. Az akkori ügyben az indítványozó a Be. sérelmezett rendelkezésének alkotmányossági problémáját abban látta, hogy a magánvádló hátrányosabb helyzetbe kerül az ügyészhez és a pótmagánvádlóhoz képest azáltal, hogy tanúként lehet kihallgatni, illetve, hogy a vádlott kihallgatására az ő távollétében kerül sor. Az Alkotmánybíróság e határozatában nem látta megalapozottnak az indítványt, amely a diszkrimináció, és a törvény előtti egyenlőség sérelmére alapította az alkotmányellenességet, erre tekintettel az indítványt elutasította.
- [21] A jelen ügyben kezdeményezett konkrét normakontroll és a korábbi alkotmánybírósági határozat felveti a „*res iudicata*” kérdését. Erre vonatkozóan az Abtv. 31. § (1) bekezdése kimondja, hogyha „alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak, valamint bírói kezdeményezés alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló vizsgálatának.” Az Alkotmánybíróságnak ezért – az érdemi vizsgálat megkezdése előtt – állást kellett foglalnia az ítélt dolog kérdésében.
- [22] A két ügy jelentős mértékben tárgyi azonosságot mutat. Az indítványban megjelölt, alkotmányossági vizsgálat alá vont jogszabályi rendelkezés – a Be. 509. § (2) bekezdése – a korábbi alkotmányossági vizsgálat óta nem változott. Bár az előző alkotmánybírósági határozat absztrakt utólagos normakontroll eljárás keretében született, a jelen ügy pedig alkotmányjogi panasz indítvány alapján indult, és ezen belül konkrét utólagos normakontrollra irányul, az egyezőség az Abtv. 31. §-a tekintetében megállapítható lenne.

- [23] Azonban, míg a korábbi ügy az Alkotmány rendelkezéseivel vetette össze a sérelmezett jogszabályi rendelkezést, addig időközben az 1949. évi XX. törvényt hatályon kívül helyezték, és helyébe – 2012. január 1-jei hatállyal – az Alaptörvény lépett.
- [24] Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában úgy foglalt állást, hogy „[a]z Alkotmánybíróság feladata az Alaptörvény védelme. Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben felhasználhatja azokat az érveket, amelyeket az Alaptörvény hatályba lépése előtt hozott korábbi határozata az akkor elbírált alkotmányjogi kérdéssel összefüggésben tartalmazott, feltéve, hogy az Alaptörvény konkrét – az előző Alkotmányban foglaltakkal azonos vagy hasonló tartalmú – rendelkezései és értelmezési szabályai alapján ez lehetséges. Az Alkotmánybíróság az egyes hatásköreiben eljárva alkotmány-értelmezést végez, akkor is, ha ez nem elvont, mint az Abtv. 38. § (1) bekezdése szerinti hatáskörben, hanem jogszabály vagy bírói döntés vizsgálatához kapcsolódik. Az egyes intézményekről, alapelvekről és rendelkezésekről kialakított értelmezése a határozataiban található meg. Az Alkotmánybíróságnak azokra az alapértékekre, emberi jogokra és szabadságokra, továbbá alkotmányos intézményekre vonatkozó megállapításai, amelyek az Alaptörvényben nem változtak meg alapvetően, érvényesek maradnak. Az előző Alkotmányon alapuló alkotmánybírósági döntésekben kifejtett elvi jelentőségű megállapítások értelemszerűen irányadók az Alaptörvényt értelmező alkotmánybírósági döntésekben is. Ez azonban nem jelenti az előző Alkotmányon alapuló határozatokban kifejtettek vizsgálódás nélküli, mechanikus átvételét, hanem az előző Alkotmány és az Alaptörvény megfelelő szabályainak összevetését és gondos mérlegelést kíván. Ha az összevetésnek az az eredménye, hogy az alkotmányjogi szabályozás változatlan vagy jelentős mértékben hasonló, az átvételnek nincs akadálya.” {22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [40]–[41]}
- [25] Ennek nyomán az Alkotmánybíróság a 3229/2012. (IX. 28.) AB végzésében – visszautalva a 3005/2012. (VI. 21.) AB végzésére – kifejtette, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése előtt hozott korábbi határozata alapján is hivatkozhat ítélt dologra, amennyiben az Alaptörvény konkrét – a régi Alkotmányban foglaltakkal azonos vagy hasonló tartalmú – rendelkezései alapján ez lehetséges. {3229/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [6]–[7]}
- [26] Az Alkotmánybíróság ezen megállapítását követően lépett hatályba az Alaptörvény negyedik módosítása, mely az Alaptörvény hatálybalépése előtti alkotmánybírósági határozatok hatályon kívül helyezéséről rendelkezett. A 13/2013. (VI. 7.) AB határozatban az Alkotmánybíróság a támadott törvényi rendelkezések vizsgálatánál az Alaptörvény negyedik módosítására (2013. március 25.) tekintettel járt el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. Ezzel összefüggésben rögzítette, hogy vizsgálatát az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseire, és azok R) cikk szerinti értelmezési kereteire alapozta. Kiemelte, hogy Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítása (2013. március 25.) 19. cikk (2) bekezdése 2013. április 1-jei hatállyal megváltoztatta az Alaptörvény Záró és vegyes rendelkezések 5. pontját, így annak értelmében az Alaptörvény hatálybalépése előtt meghozott alkotmánybírósági határozatok hatályukat veszítették. Azonban e rendelkezés nem érinti az ezen határozatok által kifejtett joghatásokat. Ugyanakkor azt is kimondta, hogy az Alkotmánybíróság bár a döntéseiben felhasználta a korábbi határozataiban tett okfejtéseket és megállapításokat, a döntéseinek jogalapja mindig a hatályos alkotmány adott rendelkezése volt. „A korábbi Alkotmányon alapuló határozatokban kifejtett elvi jellegű megállapítások felhasználása tehát megkívánta az előző Alkotmány és az Alaptörvény megfelelő szabályainak tartalmi összevetését és mérlegelését az Alaptörvény értelmezési szabályaira is tekintettel. Az Alaptörvény negyedik módosítása következtében – a Záró és vegyes rendelkezések 5. pontja alapján – azonban az Alkotmánybíróságnak ezen összevetés eredményeképpen az Alaptörvény hatálybalépése előtt meghozott határozataiban foglalt érvek felhasználását kellő részletességgel indokolni kell.” {13/2013. (VI. 7.) AB határozat, Indokolás [30]–[31]} Kitért ugyanakkor az Alkotmánybíróság arra is, hogy a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek figyelmen kívül hagyhatóak az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén is, amennyiben a szabályozás változása a felvetett alkotmányjogi probléma újraértékelésének szükségességét veti fel. „A hazai és európai alkotmányjogi fejlődés eddig megtett útja, az alkotmányjog szabályszerűségei szükségképpen hatással vannak az Alaptörvény értelmezésére is. Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése. Az Alkotmánybíróság – a fenti feltételek vizsgálata mellett – a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés

eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. [...] A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.” {13/2013. (VI. 7.) AB határozat, Indokolás [32]–[34]}

- [27] Erre tekintettel tehát nem állapítható meg „*res iudicata*”, azonban a korábbi alkotmánybíróági határozat és a jelen ügy között felmerülő tartalmi kapcsolat szükségessé teszi az Alkotmánybíróság e téren született korábbi megállapításainak áttekintését, amennyiben ugyanis megállapítható, hogy az előző Alkotmány és az Alaptörvény jelen üggyel érintett rendelkezései az eldöntendő értelmezési kérdés szempontjából tartalmilag megegyeznek, a korábbi alkotmánybíróági határozatban kibontott elvek alkalmazásának nincs akadálya. {22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [40]; megerősítve: 13/2013. (VI. 7.) AB határozat, Indokolás [30]}
- [28] 3. Az Alkotmány az 57. § (1) bekezdésében úgy fogalmazott, hogy „[a] Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.” A diszkrimináció tekintetében az alkotmányos előírásokat a 70/A. § rögzítette, (1) bekezdése értelmében a Magyar Köztársaság biztosította „a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.” A (2) bekezdés a szankcionálást mondta ki, azaz „az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti”. Ugyanakkor a (3) bekezdés az esélyegyenlőségek kiküszöbölését célzó intézkedésekről szólt.
- [29] Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése értelmében: „[a] törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.” Tehát az Alkotmány szövegétől eltérően megfogalmazva, nem a bíróság, hanem a törvény előtti egyenlőségről szól az Alaptörvény, ugyanakkor itt szerepel az általános jogképesség, mely korábban önálló szakaszban, elkülönülten volt rögzítve (Alkotmány 56. §). Az Alaptörvény kontextusában viszont ezen törvény előtti egyenlőségből és az általános jogképességből eredően került levezetésre, hogy „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés] Tehát nem tartalmaz területi kötöttséget, valamint az emberi, illetve állampolgári jogok helyett az alapvető jogok biztosításáról szól, amely során nem enged különbségtételt. Ezen túlmenően rögzíti a nők és a férfiak egyenjogúságát [(3) bekezdés], valamint szól az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását szolgáló külön intézkedésekről [(4) bekezdés]. Végezetül külön bekezdésben kiemeli a családok, a gyermekek, a nők, az idősek és a fogyatékkal élők védelmét [(5) bekezdés].
- [30] A fentiek áttekintése alapján megállapítható, hogy nincs teljes szövegegyezés az Alkotmány és Alaptörvény diszkriminációra vonatkozó rendelkezései között, azonban a jelen ügy szempontjából releváns eleme a diszkrimináció kérdésének a korábbi alkotmányossági vizsgálatok által is alkalmazott csoport-homogenitás meghatározása, amely tekintetében az Abh.1. szempontjai jelen esetben, az alábbiak szerint mérvadóak.
- [31] Az Abh.1. többek között az 509. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány alapján lefolytatott alkotmányossági vizsgálat eredményeként született. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott rendelkezések sértették az Alkotmány 57. § (1) bekezdése szerinti bíróság előtti egyenlőség elvét, valamint a 70/A. § (1) bekezdése szerinti diszkrimináció tilalmát. Az indítványozó arra hivatkozott, hogy a magánvádló hátrányosabb helyzetbe kerül az ügyészhez és a pótmagánvádlóhoz képest azzal, hogy tanúként lehet kihallgatni, illetve, hogy a vádlott kihallgatására az ő távollétében kerül sor. Hangsúlyozta, hogy a magánvádas ügyben a vád bizonyítása a magánvádlót terheli; a bíróságnak ugyan fel kell hívnia a bizonyítási eszközök szolgáltatására, de a magánvádlótól függ, hogy ezeket az eszközöket megjelöli-e.
- [32] Az Abh.1. alapjául szolgáló alkotmányossági vizsgálat során az Alkotmánybíróság áttekintette a magánvádas eljárás mint külön eljárás szabályaira vonatkozó korábbi megállapításait. A jelen ügyben is felmerülő alkotmányossági probléma tekintetében, releváns tartalmat illetően, a 334/D/2003. AB határozatot idézve megerősítette, hogy a büntetőhatalom a demokratikus jogállamban az állam alkotmányosan korlátozott közhatalmi jogosítványa, melynek keretében a bűncselekmények a társadalom jogi rendjének sérelmeként szerepelnek, és a büntetés jogát az állam gyakorolja. A bűncselekmények bár ténylegesen okozhatnak magánsérelmet, a bűncselekmény sértettjének az elkövető megbüntetésével kapcsolatos kívánsága csak korlátozott mértékben kap sze-

repet. A magánvádas ügyeknél viszont az egyébként alkotmányos alapjogokat sértő bűncselekmények miatt az állam a büntető igény érvényesítését átengedi a sértettnek [40/1993. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1993, 288, 291.] A 34/B/1996. AB határozatban rögzítette az Alkotmánybíróság a magánvádlói pozíció alkotmányos tartalmát, rámutatva a magánvád és a közvád intézményének különbözőségére. A magánvadra üldözendő bűncselekmények miatti eljárás megindítását a törvény a sértettre bízta. A bíróság az eljárást a sértett magánvádlói kezdeményezésére indítja meg. (ABH 2001, 849, 853.). A magánvádló és a magánvádas eljárásban a terhelt helyzete, illetve maga az eljárás lefolytatása sok tekintetben eltérő szabályozást igényel, mely a törvénynek a magánvádas eljárásra vonatkozó szabályai körében, a magánvádlóként fellépő sértettnek biztosított többletjogok és eljárási könnyítések formájában jut érvényre. A korábbi alkotmánybírósági határozatok, visszautalva a 40/1993. (VI. 30.) AB határozatra (ABH 1993, 288, 289.) megerősítették annak elvi alapját, hogy a magánvádas eljárás létjogosultságát az a jogalkotói felismerés adja, miszerint „a magánszférába történő büntetőjogi beavatkozás egyes esetekben nem a leghatékonyabb módja a sértett és a terhelt közötti konfliktus megoldásának”. (334/D/2003. ABH 2006, 1475, 1477, 1478.)

- [33] Az Alkotmányban megfogalmazott bíróság előtti egyenlőséget az Alkotmánybíróság valójában jogérvényesítési, eljárásjogi garanciának tekintette, azaz jogainak érvényesítése tekintetében a bíróság előtt mindenki egyenlő eséllyel rendelkezik. (191/B/1996. AB határozat, ABH 1997, 629, 631.)
- [34] A hátrányos megkülönböztetést [melyet az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése tartalmazott] az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezte. Határozataiban kimondta, hogy a tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki. Amennyiben a megkülönböztetés nem alkotmányos alapjogok tekintetében merül fel, a szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti. E tekintetben az alkotmányellenesség megállapításának feltétele, hogy a jogalkotó által alkalmazott megkülönböztetés önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbség legyen az azonos szabályozási körbe tartozó jogalanyok között. [pl: 39/1999. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1999, 320, 342, 343.; 45/2000. (XII. 8.) ABH 2000, 344, 347, 348.; 41/2007. (VI. 20.) ABH 2007, 551, 552, 558.]
- [35] Az Alkotmánybíróság a fentiekre figyelemmel, a diszkrimináció tilalmára vonatkozó következetes gyakorlatát szem előtt tartva, megállapította, hogy a közvádló és a magánvádló nem alkotnak homogén csoportot, így közöttük alkotmányellenes különbségtételre nem kerülhet sor. Önmagában a vád képviselőjének funkciója – éppen a közvádas és a magánvádas eljárás lényegére figyelemmel – nem eredményezi a büntetőeljárásban betöltött pozíciójuk azonosságát. „[a] vádló oldaláról megközelítve a kérdést a közvádas és magánvádas ügyek közötti különbség abban áll, hogy az ügyész a vádemelés, a vádképviselő során a közérdeket is képviseli és közvádlói funkciójának gyakorlása során az ügyészi szakmai felelősség követelményeit is szem előtt tartva köteles eljárni. A magánvádlóként fellépő sértett az ügyész általános feladataiból következő kötelezettségeket természetesen nem teljesíti. Ennél fogva jogai és kötelezettségei az ügyésztől eltérnek, szerepük azonossága a vádfunkció teljesítéséből adódik. [...] A közvádlóként eljáró ügyész alkotmányos kötelezettsége az állam büntetőjogi igényének érvényesítése.” [42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504, 519.] A sértett számára – a törvényben megszabott esetekben – az eljárás kezdeményezése csupán jogosultság. Az eltérő szabályozásban csupán a kétféle vádpozícióban meglévő, szükségképpen különbözőségek tükröződnek. A közvádló alkotmányi kötelezettsége a szigorú tartalmi és formai szabályokhoz kötött vádemelés és vádképviselő, melynek során a szakmai felelősség szabályainak terhe mellett a közérdeket képviseli [42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504.]. A magánvádló szabad belátásán múlik, hogy szorgalmazza-e az eljárás lefolytatását, azonban a vád tekintetében semmilyen (sem alkotmányossági, sem szakmai) szempontból felelősség nem terheli. Ezen érvekre alapozva mondta ki az Alkotmánybíróság, hogy a csoportazonosság és tekintetben az ügyészi és a magánvádlói pozíció között nem áll fenn (334/D/2003. AB határozat, ABH 2006, 1475, 1477, 1479.)
- [36] 4. Az alkotmányjogi panaszos beadványában hivatkozott az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) C-404/07. (ECLI:EU:C:2008:553) számú ítéletére, melyben a sértett jogállásáról szóló 2001/220/IB kerethatározat értelmezésére került sor, a magyar szabályozást érintően. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában született ítéletében az EUB megállapította, hogy a kerethatározat 5. és 7. cikkéből következően e szabályozás az eljárásban tanúként, vagy félként szereplő sértett helyzetére vonatkozik, és a kerethatározat egyetlen rendelkezése sem zárja ki annak hatálya alól azt a helyzetet, amelyben a sértett büntetőeljárás keretében a vádhatóság helyett és helyében annak feladatait gyakorolja. Míg a kerethatározat preambulumból eredően az következik, hogy a bűncselekmények sértettjei részére magas szintű védelmet kell nyújtani, a 2. cikkének

(1) bekezdése értelmében a tagállamoknak biztosítani kell, hogy a sértettek a büntetőeljárás során ténylegesen és megfelelő szereppel rendelkezzenek, és elismerjék jogukat, és jogos érdekeiket. Az ítélet leszögezi, hogy a 3. cikk (1) bekezdése általános jelleggel arról rendelkezik, hogy a tagállamok biztosítják a sértett számára az eljárás során a meghallgatás és a bizonyítékok szolgáltatásának lehetőségét. Azonban a kerethatározatnak sem a 3. cikk (1) bekezdése, sem egyéb rendelkezései nem tartalmazzak előírást a büntetőeljárásokban a sértettek-re vonatkozó bizonyítási rendszert illetően. E téren tehát a kerethatározat tág mérlegelési mozgásteret hagy a tagállamok számára e célkitűzések eléréséhez szükséges, konkrét szabályozás tekintetében. {ECLI:EU:C:2008:553 Indokolás 40–46} Az EUB kitért arra is, hogy a kerethatározatot az alapvető jogokat, köztük különösen az EJE 6. cikkében kimondott tisztességes eljáráshoz való jogot tiszteletben tartva kell értelmezni, és végső soron a kérdést előterjesztő bíróságnak a feladata, hogy a büntetőeljárás során a bizonyítás-felvétel, a maga összességében ne sértse ezen alapvető jogot. Bár az EUB előtt szereplő kérdés a pótmagánvádló intézményén alapult, a jelen ügyben is relevánsnak tekinthető megállapítás értelmében a kerethatározat 2. és 3. cikkéből nem ered annak kötelezettsége, hogy a tagállami bíróságoknak engedélyezniük kellene, hogy egy bűncselekmény sértettje, amennyiben pótmagánvádlóként lép fel, egyúttal tanúként is szerepelhessen, azonban lehetőséget kell adni ezen esetekben arra, hogy bizonyítékként figyelembe vehető vallomást tehessen. {ECLI:EU:C:2008:553, Indokolás 50}

- [37] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az Európai Unió joganyaga nem tekintendő nemzetközi szerződéseknek. Európai uniós jogként a belső (tagállami) jog részét képezi, azonban az Alkotmánybíróságnak – a hatáskörét rögzítő szabályok értelmében – nem terjed ki a hatásköre annak vizsgálatára, hogy valamely jogszabályi rendelkezés sérti-e az Európai Unió jogát. {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [54]; 61/2011. (VII. 13.) AB határozat, ABH. 2011, 290, 325.; 72/2006. (XII. 15.) AB határozat, ABH 2006, 819, 861.; 368/D/2010. AB végzés, ABH 2011, 2840, 2845}
- [38] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor hangsúlyozza, hogy az Európai Unió Bíróságának felhívott ítélete nem általában a magánvádas eljárásokra vonatkozó megállapításokat tett, hanem egy attól eljárásjogi szempontból lényeges eltérő jegyeket mutató jogintézmény, a pótmagánvádló tekintetében rögzítette álláspontját, azonban ezen megállapítások a jelen ügyben is releváns elemeket hordoznak.
- [39] Nem hagyható ugyanis figyelmen kívül – amint azt az Abh.1.-ben az Alkotmánybíróság kifejtette –, hogy a büntetőeljárásban érvényesülő vádelvből következően a magánvádas eljárásban is van a vádlónak bizonyítási kötelessége. Ezen kötelezettség teljesítését, az eredményes vádképviselést azonban a törvény számos rendelkezésével igyekszik elősegíteni, így a bizonyítási eszközök szabályozásakor szem előtt tartották, hogy az ilyen bűncselekmények esetén sokszor a magánvádló személyes tudomása elengedhetetlen a tényállás megállapításánál, tehát ezt a bizonyítási eszközök köréből előzetesen kirekeszteni nem lehet, hiszen ezzel éppen a vád bizonyíthatóságát lehetetlenítenék el. Minderre figyelemmel tette lehetővé – és nem kötelezővé – a jogalkotó a támadott rendelkezésében a magánvádló tanúkénti kihallgatását, amennyiben a tényállás tisztázása érdekében ez szükséges. Ilyenkor azonban a tanúvallomás megtételére csak az eljárási szabályok betartásával, olyan módon kerülhet sor, hogy a vallomás hitelt érdemlősége ne legyen megkérdőjelezhető, bizonyító ereje valóságos legyen. Ilyen esetekben tehát – a vádlói passzív jelenlétben megnyilvánuló – ügyfél-egyenlőséghez fűződő érdeket a bizonyítási eljárás eredményességéhez fűződő érdek meghaladja. A támadott rendelkezés, az eljárási pozíció – kivételes – többszörözése éppen azt biztosítja tehát, hogy a büntető igény akkor is ténylegesen érvényesíthető legyen, ha az nem ügyészi vádképviselést mellett zajlik. (666/B/2003. AB határozat, ABH 2010, 1299.)
- [40] Az Alkotmánybíróság az e tárgyban született korábbi határozataiban elfoglalt álláspontját az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése tekintetében is fenntartva megállapította, hogy az ügyész és a magánvádló büntetőeljárásbeli pozíciója – pusztán a vádképviselést tekintettel – nem alapozza meg a diszkrimináció terén szükséges csoportazonosságot, így az Alkotmánybíróság nem látta indokoltnak, hogy eltérjen azon álláspontjától, miszerint hátrányos megkülönböztetés a Be. 509. § (2) bekezdés második mondata vonatkozásában – a jelen indítványban állított érvek tekintetében – nem valósult meg, ezért az indítványt e részében elutasította.

IV.

- [41] Ezt követően az Alkotmánybíróság az indítvány azon részét vizsgálta, mely az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz keretében a sérelmezett bírósági döntések alaptörvény-ellenességének magállapítására és megsemmisítésére irányult.

- [42] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [43] 1. Az indítványozó állítása szerint a sérelmezett bírósági döntések révén sérült az Alaptörvény XXVIII. cikkében rögzített tisztességes eljáráshoz való jog, mivel egy ízben nem kapott előzetes tájékoztatást a tárgyalás elhalasztásáról. Emiatt az indítványozó (magánvádló) panasszal élt, és elfogultsági kifogást is tett az eljáró bíró ellen.
- [44] A rendelkezésre álló iratokból az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó panaszára az elsőfokú bíróság elnöke jelentéstételre szólította fel az eljáró bírót és ügye tekintetében soronkívüliséget rendelt el, míg az indítványozó elfogultsági kifogását elutasították, azonban ezt külön sem a másodfokú eljárásban, sem az alkotmányjogi panaszban nem sérelmezte az indítványozó.
- [45] Az alkotmányjogi panasszal támadott ítéletnek az Alaptörvény tisztességes eljáráshoz való jogot rögzítő cikke tekintetében állított sérelmeket tehát már részben az alapul szolgáló eljárásban orvosolta a bíróság, a rendelkezésre álló eljárásjogi eszközök igénybevételeivel. Másrészt az indítványozó nem fogalmazott olyan érdemi, alaptörvény-ellenességre utaló alkotmányossági problémát, mely a bírói döntést érdemben befolyásolta volna, és amelynek orvoslására az Alkotmánybíróság lenne hivatott. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a sérelmezett bírósági ítélet vonatkozásában nem merült fel olyan adat, amely az Alaptörvényben rögzített tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét vetné fel az Alkotmánybíróság előtt – az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján indult – eljárásban.
- [46] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában részben az Alaptörvény Nemzeti Hitvallás része, és 28. cikke sérelmére alapítja kérelmét, azonban tekintve, hogy azok nem alkotmányos jogot tartalmaznak, alkotmányjogi panasz azokra nem alapítható. Hasonlóan az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséhez, mely csak kivételesen szolgálhat alkotmányjogi panasz alapjául. Az Alaptörvény B) cikkében megfogalmazott jogállamiság és jogbiztonság alkotmányos követelményére hivatkozásnak az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint csak a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében van helye {3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [171]}. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése nem jogot, hanem olyan jogelvet tartalmaz, amelynek egyedi érintett vonatkozásában fennálló sérelme önmagában nem valósulhat meg, így arra alkotmányjogi panasz nem alapítható. {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [11]} Alkotmányjogi panasz esetében az Alaptörvény B) cikkére mindezek alapján nem lehet alappal hivatkozni, mert az nem alapjogi rendelkezés {3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [47] Az indítványozó hivatkozik továbbá az Alaptörvény XXIV. cikkének sérelmére is. Az Alaptörvénynek az indítványozó által felhívott XXIV. cikke a hatósági eljárások tekintetében fogalmaz meg alkotmányossági kritériumokat. Az indítványozó esetében azonban a bíróság eljárása adott okot az alkotmányjogi panasz előterjesztésére, így alkotmányossági aspektusból nem áll fenn összefüggés az indítványozó által vélt alapjogi sérelem és az Alaptörvény XXIV. cikke között. {3265/2014. (XI. 4.) AB határozat, Indokolás [22]}
- [48] 3. Ezen túlmenően az indítványozó az EJEE 6. cikk (1) bekezdésének, 14. cikkének, és a sértett jogállásáról szóló 2011. március 15-i 2001/220/IB kerethatározat 2. és 3. cikkének sérelmét is állította beadványában. Az indítványhoz kötöttség elvét szem előtt tartva – az uniós joganyag tekintetében a fentebb (III.4. pont, Indokolás [36]–[40]) elfoglalt álláspontját fenntartva – az Alkotmánybíróság elsőként az indítványozói jogosultságot vizsgálta.
- [49] Az Abtv. 32. §-a értelmében a nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata keretében az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja alapján a jogszabályok vizsgálatát az indítványozók kezdeményezésére, illetve bármely eljárása során hivatalból végzi. Az indítványozók körét a törvény taxatívén felsorolja, így az eljárást „az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kormány, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész, valamint az alapvető jogok biztosa indítványozhatja. A bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek nemzetközi szerződésbe ütközését észleli.” Tekintettel arra, hogy a jelen ügyben az alkotmányjogi panasz előterjesztője nem tartozik a törvény által megjelölt indítványozásra jogosultak körébe, a nemzetközi szerződés sérelmére alapított részében az alkotmányjogi panaszt illetően az Alkotmánybíróság – az

Abtv. 32. § (2) bekezdésére figyelemmel – megállapította, hogy az nem jogosulttól származó beadvány. {3265/2014. (XI. 4.) AB határozat, Indokolás [23]}

- [50] 4. A fentiekén túl az indítványozó állítása szerint a sérelmezett bírósági döntések azért alaptörvény-sértőek, mert bár a feljelentésében és annak kiegészítésében kérte az ismeretlen elkövetők felderítését is, az elsőfokú bíróság nem tett semmit ennek érdekében. Az indítványozó a vádlottakhoz kérdést nem intézhetett. Ezzel szemben a vádlottak az indítványozótól kérdezhettek. Az eljáró bíró engedélyezte a következő tárgyalásnak az I. rendű vádlott távollétében történő megtartását, ezáltal kizárta annak lehetőségét, hogy a tényállás tisztázása érdekében az indítványozó kérdéseket intézhessen a vádlotthoz. A fellebbezése nyomán lefolytatott másodfokú eljárásban tett bizonyítási indítványainak a bíróság nem adott helyet, és nem értékelte kellőképpen, hogy – az indítványozó szerint – a tárgyi ügygel összefüggő, másik eljárásban a bíróság megállapította a II. és III. rendű vádlottak bűnösségét.
- [51] Az Alkotmánybíróság a becsatolt iratok alapján a következőket állapította meg. Az elsőfokú bíróság bizonyítási eljárást lefolytatva állapította meg a tényállást, melyet a törvényszék mint másodfokú bíróság szükségesnek tartott kiegészíteni, azonban az így kiegészített és pontosított tényállást megalapozottnak és irányadónak tekintette a fellebbezési eljárásban. Az elsőfokú bíróság ítéletének az elkövetői magatartásokkal kapcsolatos okfejtésén túl kitért az önkormányzat és az I. rendű vádlott mint egyéni vállalkozó közötti szerződésre, melynek alapján a weboldal üzemeltetője, a tárhely szolgáltatója I. rendű vádlott volt, aki a magánvádló által sérelmezett cikkek megjelenését követően haladéktalanul intézkedett az inkriminált írások eltávolítása, és azok szerzőjének a fórumról történő kitiltása érdekében, majd miután újabb írások jelentek meg, szüneteltette a fórum működését. A bíróság értékelte azt a ténytet, hogy a szerződéses jogviszony értelmében I. rendű vádlott nem volt jogosult saját hatáskörében a bejegyzések törlésére. Ugyanakkor a II. és III. rendű vádlottak utasítására eljárva tagadta meg a további bejegyzések eltávolítását, és intézkedett a fórum helyreállítása iránt. A II. rendű vádlott esetében az eljáró bíróság ugyancsak megállapította, hogy a szükséges intézkedéseket haladéktalanul megtette, és mind a II. rendű, mind a III. rendű vádlott vonatkozásában megállapítást nyert, hogy szándékuk a fórum helyreállítására, a fórum működtetésére irányult, nem pedig a jogsértő bejegyzések visszaállítására. Az okirati bizonyítékok alapján az eljáró bíróság úgy vélte: nem cáfolható, hogy korábban is a képviselő-testület döntött a fórumon megjelenő bejegyzésekkel és a fórum rovat szüneteltetésével kapcsolatosan, ezért az önkormányzat képviselő-testülete volt a döntés meghozatalában kompetens, a II. és III. rendű vádlottak ezért a kérdést a testület elé terjesztették. Mindezek alapján az eljáró bíróság arra az álláspontra jutott, hogy a szabályozás hiányosságaira vezethető vissza, hogy III. rendű vádlott nem intézkedett haladéktalanul a sérelmezett bejegyzések eltávolítása iránt. Abban azonban, hogy emiatt a bejegyzések mások által is megismerhetőek voltak, kizárólag gondatlanság róható a terhére. Mivel azonban a vád tárgyává tett cselekmény csak szándékosan követhető el, a büntetőjogi felelősség megállapítását ez nem eredményezhette. A bíróság álláspontja szerint a vádlott szándéka még eshetőlegesen sem irányult a jogsértő állapot létrehozására, vagy fenntartására. Ezért nem tartotta megállapíthatónak a vádlottak bűnösségét.
- [52] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában nem értett egyet a vádlottakat felmentő ítélettel, azt érthetetlennek tartja. A rendelkezésre álló iratokból megállapíthatóan az indítványozó a sérelmezett döntések alkotmányossági vizsgálata révén kívánta elérni, hogy az Alkotmánybíróság változtassa meg a vádlottak büntetőjogi felelőssége tekintetében kialakított bírói álláspontot. Végző soron a – bíróság által megállapított és az indítványozó által sem vitatott tényállás alapján – a vádlottak bűnösségének kimondása volt a célja.
- [53] Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján azonban az Alkotmánybíróságnak nem lehet feladata a konkrét jogvitákban való ítélezés, kizárólag arra van hatásköre, hogy alkotmányossági szempontból vizsgálja felül az eléje tárt bírói döntést, és kiküszöbölje az azt érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. A bíróságok által végzett bizonyítási eljárás, valamint a bizonyítási eszközök révén kialakított bírói álláspont felülmérlegelése, annak vizsgálata, hogy a felajánlott, illetve rendelkezésre álló bizonyítási eszközök közül melyeket veszi igénybe az eljárás során a bíróság, és melyeket nem, valamint az ily módon nyert bizonyítékok körét milyen súllyal veszi figyelembe döntése kialakításakor, nem tartozhat az Alkotmánybíróság által alkotmányossági szempontból vizsgálható körbe. Ahogyan a büntetőjogi felelősség megállapítása sem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]; 3014/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [14]; 3029/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [16]; 3027/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [20]; 3168/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [13]; 3091/2013. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [12]; 3218/2015. (XI. 10.)

AB végzés Indokolás [16]). A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet nem valószínűsített.

- [54] 5. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt e részében az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2016. május 3.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnökhelyettese

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [55] Egyetértek a többségi döntéssel, ugyanakkor az indokolásban érintett egyes kérdésekkel kapcsolatban szükségesnek tartottam volna az Alkotmánybíróság gyakorlatának egyértelművé tételét.
- [56] Az Alkotmánybíróság a határozat indokolásának [37] bekezdésében „megjegyzí”, hogy az Európai Unió joganyaga nem tekintendő nemzetközi szerződésnek. Megjegyzí továbbá az Alkotmánybíróság azt is, hogy e joganyag az „[e]urópai uniós jogként a belső (tagállami) jog részét képezi, azonban az Alkotmánybíróságnak – a hatáskörét rögzítí szabályok értelmében – nem terjed ki a hatásköre annak vizsgálatára, hogy valamely jogszabályi rendelkezés sértí-e az Európai Unió jogát”. A hivatkozott megállapítások egyik elemével sem értek egyet az alábbiakban kifejtettek szerint.
- [57] 1. Az Alkotmánybíróság indokolásából nem tűnik ki egyértelműen, hogy milyen tartalommal utal „az Európai Unió joganyagára”. Véleményem szerint az Európai Unió joganyagát képezí elsíodleges jogforrásokról [pl. az Európai Unióról szóló Szerződés (EUSz), az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSz), Lisszaboni Szerződés], különösen, ha új hatásköröket alapítanak, nem tehetí olyan megállapítás, hogy nem minösülnek nemzetközi szerződésnek. Ezek nemzetközi jellegére utal az Alaptörvény E) cikk (2) bekezdésének szívegezése is: „Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján – az alapítí szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Alaptörvényből eredí egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja.”
- [58] Álláspontom szerint az említett kérdésben az Alkotmánybíróság gyakorlata nem tekinthetí egysígesnek, és a jelen ügyben hivatkozott határozatokban [pl. 72/2006. (XII. 15.) AB határozat] foglaltak nincsenek összhangban az Alkotmánybíróság más határozataival [pl. a 143/2010. (VII. 14.) AB határozat, 32/2008. (III. 12.) AB határozat].
- [59] A kifejtettek alapján szükségesnek tartottam volna, hogy ha már az Alkotmánybíróság e kérdést érintí a határozatának indokolásában, azt mélyebb tartalmi összefüggéseire tekintettel vizsgálja. Álláspontom szerint ugyanis az a gyakorlat, amely szerint az Európai Unió joganyaga nem tekinthetí nemzetközi szerződésnek, és „uniós jogként a belső (tagállami) jog részét képezi” – figyelemmel a fentiekben hivatkozott alkotmánybíróági gyakorlatra – nem érvényesül következetesen.
- [60] 2. Nem értek egyet azzal a megállapítással sem, hogy az Alkotmánybíróságnak – a hatáskörét rögzítí szabályok értelmében – „nem terjed ki a hatásköre annak vizsgálatára, hogy valamely jogszabályi rendelkezés sértí-e az

Európai Unió jogát”. Éppen ellenkezőleg, úgy gondolom, hogy az Alkotmánybíróságnak – ha ennek szüksége felmerül – kötelezettsége vizsgálni, hogy egy jogszabályi rendelkezés sérti-e az Európai Unió jogát. Ez a kötelezettsége pedig az EUSz. 4. cikk (3) bekezdéséből fakadó „lojális együttműködés elvéből” következik. Ebből vezette le ugyanis az EUB, hogy a tagállamoknak az e cikkben foglalt azon kötelezettsége, hogy megtegyenek minden megfelelő általános vagy különös intézkedést a kötelezettség teljesítésének biztosítása érdekében, a tagállamok valamennyi hatóságára, így a hatáskörükbe tartozó ügyek vonatkozásában a bíróságokra is vonatkozik [Von Colson-ügy (C-14/83), *Marleasing-ügy* C-106/89)]. Következésképpen a nemzeti jog alkalmazásakor az értelmezést végző nemzeti bíróságnak figyelemmel kell lennie e szempontokra, és ennek során például az EUB gyakorlatára.

- [61] Az EUB gyakorlatában rámutatott, hogy az EUMSZ „saját jogrendszert hozott létre, amely a szerződés hatálybalépésétől a tagállamok jogrendszerébe illeszkedik, és amely azok bíróságaira nézve kötelező”. A EUB kiemelte azt is, hogy a közösségi (uniós) jog rendelkezéseinek beépítése valamennyi tagállam jogába, és általában az EUMSZ „szövege és szelleme szükségszerűen kizárja, hogy az államok az általuk viszonyossági alapon elfogadott jogrendszerrel szemben utólagos, egyoldalú intézkedést érvényesítsenek, így ilyen intézkedés nem érvényesülhet e jogrendszer ellenében”. [*Costa kontra ENEL-ügy* (C-6/64.)] Egy másik ügyben az EUB hangsúlyozta azt is, hogy „a közösségi [uniós] jog elsőbbségének elve alapján a Szerződés közvetlenül alkalmazandó rendelkezései és az intézmények közvetlenül alkalmazandó jogi aktusai a tagállamok belső jogával fennálló kapcsolatuk tekintetében nemcsak azzal a hatással bírnak, hogy – pusztán hatálybalépésük ténye folytán – a tagállamok nemzeti jogának valamennyi, a közösségi [uniós] joggal ellentétes rendelkezését a jog erejénél fogva alkalmazhatatlanná teszik, hanem – mivel e rendelkezések és jogi aktusok szerves részét képezik a tagállamok területén alkalmazandó jogrendszernek, és ez utóbbi keretében elsőbbséget élveznek – azzal is, hogy megakadályozzák a közösségi [uniós] normákkal összeegyeztethetetlen, új nemzeti jogalkotási aktusok érvényes létrehozását.” Emellett az EUB hangsúlyozta azt is, hogy „minden – hatáskörében eljáró – bíróságnak kötelessége a közösségi [uniós] jog teljes egészében történő alkalmazása és azon jogok védelme, amelyet az a magánszemélyek számára biztosít, adott esetben eltekintve a nemzeti jog mindazon – akár a közösségi szabályt megelőző, akár azt követő – rendelkezéseinek alkalmazásától, amelyek esetlegesen ellentétesek azzal.” [Simmenthal (II)-ügy (106/77.)]
- [62] A kifejtettek alapján, nem értek egyet az Alkotmánybíróság által a jelen határozatban az uniós jog jellegére vonatkozó, és az uniós jog elsőbbségének kérdésével összefüggő megállapításaival.

Budapest, 2016. május 3.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

- [63] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [64] A határozat rendelkező részét támogatom, de az Indokolás [20]–[27] bekezdéseiben az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseiben rögzített diszkrimináció tilalom kiterjesztő értelmezését nem tudom elfogadni.
- [65] A XV. cikk (1) bekezdése kimondja a törvény előtti egyenlőséget, amely a felvilágosodás folyamán az addigi származási, vallási, vagyoni, születési, családi jogállási, nemzeti hovatartozási szempontok szerinti egyenlőtlen-séggel szemben jött létre. Mivel azonban az elmúlt kétszáz évben már bővültek az embernek azok az általa változtathatatlan alapvonásai és személyiségének tartós jellemzői, melyekben a különbségeket a társadalmi közvélemény elfogadja, ezért ma már nem elégséges pusztán rögzíteni a törvény előtti egyenlőséget, hanem ennek tartalmát pontosítani szükséges. Ezt teszi a cikk (2) bekezdése, és miután az (1) bekezdés deklarálta a törvény előtti egyenlőséget ez a bekezdés rögzíti, hogy ezt az egyenlőséget az alapvető jogok vonatkozásában követeli meg, és részletesen felsorolja, hogy mely szempontok szerinti megkülönböztetéseket tilt meg. Ezek fedik a felvilágosodás idején a törvény előtti egyenlőség elvével együtt létrejött megkülönböztetések tilalmát,

de ezeken túl néhány más szempontot is bevesz ez a felsorolás. Így előírja, hogy az alapvető jogokat megkülönböztetés nélkül kell biztosítani fajra, színre, nemre, fogyatékosagra, nyelvre, vallásra, politikai vagy más véleményre, nemzeti vagy társadalmi származásra és vagyoni helyzetre tekintet nélkül. Ezek az ember megváltoztathatatlan tulajdonságait jelentik, vagy személyiségének és körülményeinek azokat a tartósabb jellemzőit, melyek egy szabad társadalom működése szempontjából a tolerálást és a szabad megnyilvánulást követelik meg. Ám mivel ilyenekhez hasonló további jellemző is felmerülhet, az alkotmányozó követte azt a bevett szövegezési szokást, hogy egy nyitottságot hagyott a felsorolásban, és az „egyéb helyzet” szerinti megkülönböztetést is megtiltotta az alapvető jogok vonatkozásában. Az „*ejusdem generis*” értelmezési kánon szerint az „egyéb” szó természetesen nem tetszőleges nyitottságot iktatott be ide, hanem csak olyan bővítést enged ez meg, amely a felsoroláshoz hasonló szempontot hoz be. Vagyis az ember megváltoztathatatlan alaptulajdonságaira, vagy a személyiség tartós elemére vonatkozhat a kitágítás is. Ennek révén, miközben a mindenkori demokratikus kormánytöbbség törvényhozása az állampolgárok milliói szavazata alapján a politikai céljait tetszés szerint ültetheti át törvényekbe, és egy sor szempontból megkülönböztetéseket tehet embercsoportok, foglalkozási ágak, intézmények, lakóhely stb. szerint, addig az Alaptörvényben foglalt diszkrimináció tilalma megálljt parancsol ennél, és az alapvető jogok vonatkozásában illetve a felsorolt emberi alaptulajdonságbeli különbségeknél megtiltja minden politikai erőnek, hogy a törvényhozási többséggé válva politikai céljait ezekbe ütköző megkülönböztetésekkel próbálja megvalósítani. Ennek révén egyrészt működni tud a politikai pluralizmus adta váltógazdaság számára a szabadság a más és más megkülönböztetésekre és tagolásokra épített politikák megvalósítására, és a mindenkori kormánypártváltással új megkülönböztetésekre és tagolásokra épített politikák megvalósítása, másrészt a váltógazdaságon felül álló alkotmányos keret érinthetlensége is biztosítást kap: az alapvető jogok és az ember alapvető tulajdonságai tekintetében egyetlen törvényhozási többség sem hozhat létre megkülönböztetéseket.

- [66] Ezzel az értelmezéssel szemben azonban a hazai alkotmánybíráskodás – különösen az első időszakának aktívista (alkotmánytól elszakadó) éveiben – egy sor tágítást hajtott végre a diszkrimináció tilalmán, és a legmélyebben sértve a politikai váltógazdaság demokratikus törvényhozási többségeit az alapvető jogokon túl az egész jogrendszerre kiterjesztette a megkülönböztetések ellenőrzését. Erre alapozva aztán – a felvilágosodásban kialakult alapvető szempontokon túl – bármely szempontból való megkülönböztetést az embercsoportok, foglalkozási ágak, intézmények stb. között úgy fogott fel mint a diszkrimináció tilalmába ütközőt. Az utóbbi időben ez egy olyan elnevezést kapott, hogy ez az ’általános egyenlőségi jog’, és alkalmanként hozzászólásokra kerül az ezekre vonatkozó alkotmánybírói határozatokban – mint itt is –, hogy nem minden megkülönböztetés tilos, hanem csak azok, melyek az ember méltóságát is sértik. Azonban a méltóság-sértést úgy kitágították – az eredeti megalázás tilalma helyett –, hogy ebbe minden belefér, amit egy tetszőleges alkotmánybírói többség ennek akar felfogni. Ebben a felfogásban ugyanis az emberi méltóságot az sérti, ha egy megkülönböztetés – bármely – önkényes és nem ésszerű. Ennek eldöntésére azonban nincsenek objektív szempontok, és a mindenkori alkotmánybírói többség véletlen állása dönti el, hogy mikor tekint egy megkülönböztetést ésszerűnek, és így nem önkényesnek, vagy éppen fordítva – szemben azzal, ha az emberi méltóság sérthetlenségét a megalázás tilalmával azonosítjuk, mert erre az elterjedt társadalmi konszenzusok többé-kevésbé határozott mércét adnak.
- [67] A diszkrimináció tilalmának ezzel a kitágításával az Alkotmánybíróság óriási módon kiterjesztette a demokratikus törvényhozás felett az ellenőrzését, és ezzel a milliók által választott törvényhozási többség helyett néha egy vagy kétfős alkotmánybírói többség tetszőleges döntése veszi át az ország sorsának meghatározását. Így ez amellet, hogy beleütközik a XV. cikk nyilvánvaló értelmébe – és így ez már nem értelmezést jelent, hanem az Alaptörvény félretételét –, még a demokratikus jogállami rendszerünk alapjait is sérti. Az ezzel való szembenállásom jelzésére írtam e párhuzamos indokolást.

Budapest, 2016. május 3.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

- [68] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [69] A határozat rendelkező részével egyetértek. Úgy vélem, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 509. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz elutasítása megalapozott döntés volt. Ugyanakkor a határozat indokolása véleményem szerint nem ad választ az indítvány által felvetett leglényegesebb alkotmányjogi problémára, helyette egy másik, az ügy szempontjából kevésbé releváns alkotmányjogi kérdést old meg.
- [70] 1. A vizsgált ügyben az indítványozó egyebek mellett azt sérelmezte, hogy a vádlottakhoz kérdést nem intézhetett, viszont a vádlottak tőle kérdezhettek. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy a jelenlegi szabályozás a magánvádlót hátrányos helyzetbe hozza, mert a vádlottak kihallgatása az ő távollétében történik. Így a vádlottakhoz az elhangzottakkal összefüggésben kérdést nem intézhet, a tényállás tisztázását, a rendelkezésre álló bizonyítékok megfelelő értékelését segíteni nem tudja. További hátrányos megkülönböztetést eredményez, hogy a magánvádló tanúkénti meghallgatása a vádlottak jelenlétében történik, akik a sértetthez a tanúvallomása során kérdéseket intézhetnek. Ez a szabályozás az indítványozó szerint a bíróság (törvény) előtti egyenlő esélyekkel szemben hat, és sérti az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdését, továbbá az EJE 14. cikk megkülönböztetés tilalmába ütközik.
- [71] Az indítványozó ezen alkotmányjogi aggályát az indokolás az Abh1.-re hivatkozva utasítja el. Ebben az ügyben az indítványozó a Be. sérelmezett rendelkezésének alkotmányossági problémáját abban látta, hogy a magánvádló hátrányosabb helyzetbe kerül az ügyészhez és a pótmagánvádlóhoz képest azáltal, hogy tanúként lehet kihallgatni, illetve, hogy a vádlott kihallgatására az ő távollétében kerül sor. Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben nem látta megalapozottnak az indítványt, amely a diszkrimináció és a törvény előtti egyenlőség sérelmére alapította az alkotmányelleneséget, és erre tekintettel az indítványt elutasította.
- [72] A két ügy valóban mutat bizonyos mértékű tárgyi azonosságot, azonban egy lényeges ponton eltérnek egymástól. Az Abh1.-ben az alkotmányjogi probléma az volt, hogy diszkriminatív-e az a szabályozás, amely a magánvádlót hátrányosabb helyzetbe hozza az ügyészhez és a pótmagánvádlóhoz képest. A jelen ügyben az alkotmányjogilag releváns kérdés pedig ezzel szemben az volt, hogy diszkriminatív-e az a szabályozás, amely a magánvádlót a vádlottakhoz képest hozza hátrányos helyzetbe azáltal, hogy a magánvádló a vádlotthoz kérdést nem intézhet, viszont a vádlottak tőle kérdezhetnek, továbbá, hogy a magánvádló a vádlottak kihallgatásán nem lehet jelen, azonban a vádlottak az ő meghallgatásán jelen lehetnek.
- [73] Azaz a két ügy által felvetett alkotmányjogi problémák jelentős eltérést mutatnak: az Abh1.-ben a diszkriminációt az ügyéssel, illetve a pótmagánvádlóval szemben állították, a jelen ügyben azonban a vádlottal szemben. Azaz a jelen ügy a diszkrimináció terén szükséges csoportazonosságot nem a magánvádló és az ügyész között, hanem a magánvádló és a vádlott között vetette fel, így a határozat indokolásának azon megállapítása, és minden arra vonatkozó érve, hogy az ügyész és a magánvádló büntetőeljárásbeli pozíciója nem alapozza meg a diszkrimináció terén szükséges csoportazonosságot, célt tévesztett.
- [74] Az indokolás ezt az ügyek közötti lényeges különbséget figyelmen kívül hagyja, és így jut a határozat érdemben helyes döntésre. Álláspontom szerint az indítványozó által sérelmezett különbségtételnek vannak objektív, tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű indokai, így az alkotmányjogi panaszt e tekintetben valóban el kell utasítani, de nem azon érvek alapján, mint amelyeket a határozat indokolása kifejt, hiszen azon érvek egy másik alkotmányjogi problémára vonatkoznak.
- [75] 2. Véleményem szerint az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz visszautasításának az indokolásban megjelölt jogcíme kifogásolható és hiányos.
- [76] A határozat indokolása a bírói döntés felülmérlegelésére vonatkozó indítványt az Abtv. 64. § d) pontja alapján utasította vissza. Véleményem szerint az ilyen alkotmányjogi panasz indítványokat helyesebb hatáskör hiánya, azaz Abtv. 64. § a) pontja alapján visszautasítani. A határozat indokolása is ennek szellemében fogalmaz: a „bírói álláspont felülmérlegelése [...] nem tartozhat az Alkotmánybíróság által alkotmányossági szempontból vizsgálható körbe. Ahogyan a büntetőjogi felelősség megállapítása sem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.”
- [77] Másrészt a határozat indokolásában kifejtésre kerül, hogy „a nemzetközi szerződés sérelmére alapított részében az alkotmányjogi panaszt illetően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az nem jogosulttól származó be-

advány”. Ennek következtében a határozat végén az Abtv. 64. § *b)* pontját is meg kellett volna jelölni, mint a visszautasítás egyik jogcímét, mert ezen indítványi elem nem jogosulttól származik.

[78] A határozat indokolása által megjelölt egyetlen jogcím, az Abtv. 64. § *d)* pontja is releváns a jelen ügyben, hiszen alkotmányjogi panasz esetében az Alaptörvény B) cikkére az indítványozó által megjelöltek alapján nem lehet sikerrel hivatkozni, mert az nem alapjogi rendelkezés, azonban e jogcím nem alkalmas arra, hogy a másik kettőt is magába foglalja.

[79] 3. Összegezve az álláspontomat, egyetértek az elutasítással, azonban úgy vélem, hogy az Alkotmánybíróság feladata az elé került ügyek tényállásai közötti apró különbségek megállapítása és ennek figyelembevételével a szükséges finom jogi distinkciók megtétele a mind teljesebb és igazságosabb alapjogvédelem érdekében. Ebből következően véleményem szerint az indítványban felvetett alkotmányossági kérdést jobban el kellett volna határozni az Abh1.-ben korábban már vizsgált kérdéstől, és az előbbi tekintetében kellett volna indokolni – az érdeemben egyébként helyes – elutasító döntést.

Budapest, 2016. május 3.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

[80] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye

[81] Az indítványozó magánvádlóként az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz az általa megvádolt személyeket felmentő büntető bírósági döntésekkel szemben. E panaszában a Be. 509. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is kezdeményezte az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján. Álláspontom szerint az indítvány – az alábbi indokok miatt – nem felelt meg az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságára vonatkozó törvényi feltételeknek, ezért azt egészében vissza kellett volna utasítani.

[82] 1. Az 1/2015. (I. 16.) AB határozat kapcsán már kifejtett álláspontomat konzekvensen fenntartva úgy gondolom, hogy a jelen esetben is alaposabb vizsgálatot igényelt volna: a büntető bíróság döntése sértheti-e egyáltalán a vád képviselőjének az Alaptörvényben biztosított jogát. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 27. §-a alapján kifejezetten vizsgálni kellett volna azt, hogy a vád képviselője (magánvádló) – miután az állam büntető igényét érvényesíti a bíróság előtt – jogosult-e egyáltalán a büntetőügyben hozott bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panaszt előterjeszteni (az Alaptörvényben biztosított jogai állítólagos sérelme miatt), s ha igen, miféle alkotmányos sértés alapján támadhatja meg a vádindítványát elbíráló döntést. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról (a jelen ügyben is) csak ennek függvényében lehetett volna megalapozott döntést hozni.

[83] Az Alkotmánybíróság többsége – támaszkodva az 1/2015. (I. 16.) AB határozat érvelésére – az alkotmányjogi panasz befogadásához elegendőnek tartotta azt állítani, hogy a panaszos az alapügyben „magánvádlóként” – azaz a vád képviselőjeként – „lépett fel”, s a vádlottakat felmentő büntető bírósági ítélettel (és az azt helyben hagyó másodfokú végzéssel) a vádló „személyére vonatkozóan alapjogát érintő bírósági döntés született”. A határozat így minden magánvádló előtt tágra nyitotta a kaput, hogy a büntetőügy megítélésével szemben (a vádlott terhére) alkotmányjogi panaszt terjesszen elő. Ezzel nem értek egyet.

[84] Álláspontom szerint a jelen ügyben is abból kellett volna kiindulni, hogy alapvetően senkinek sincs alkotmányos alapjoga a büntetőhatalom gyakorlására. Alapjogsérelmet így az állami büntetőigény bírói-közhatalmi érvényesítésének megtagadása, önmagában a vád alól felmentő ítélet alapvetően nem okozhat (a vád képviselőjének sem). Vélt sérelmei orvoslására az alkotmányjogi panaszt a vád képviselője tehát nem használhatja.

[85] Az Alkotmánybíróság 42/2005. (XI. 14.) AB határozatát a jelen eset kapcsán is irányadónak tekintem, mivel e határozat már választ adott a büntető igazságszolgáltatás, különösen pedig a büntető hatalom érvényesítésé-

nek leglényegesebb kérdéseire. E határozat megállapításait a jelen ügyben is figyelembe kellett volna venni, mindenek előtt a következő fontos üzenetét: „A bűncselekmény elkövetésekor az államnak és nem a sértettnek keletkezik büntető igénye az elkövető megbüntetésére. Önmagában az, hogy az állam a Be.-ben törvényi alapot teremtett meghatározott feltételek esetén a hiányzó közbűntető eljárás pótlására, és így esélyt adott a sértetteknek, hogy a büntetőeljárás, illetve a vád megalapozottsága tekintetében az ügyésztől eltérő álláspontjukat a bíróság elé vigyék, nem teremtett egyben alkotmányos alapjogot a sértettek számára a jogaikat vagy jogos érdekeiket sértő, illetve veszélyeztető, büntetendő magatartások bírósági elbírálásához.” (ABH 2005, 504, 519–522.)

- [86] Ha az államnak (és nem a magánvádlóként fellépő sértettnek) van büntető igénye, s alkotmányos alapjoga nincs senkinek a jogát vagy jogos érdekét sértő, illetve veszélyeztető, büntetendő magatartások bírósági elbírálásához, akkor nyilván senkinek sem sérülhet alapjoga (Alaptörvényben biztosított joga) amiatt, mert az állam büntető igénye nem érvényesült (a terheltet felmentették). Ha pedig eleve nem jöhet létre alapjogsérelem azért, mert az állam büntető igénye nem érvényesült, akkor ez okból a büntetőügy érdemében hozott döntés alkotmányjogi panasszal sem lehet támadható.
- [87] Ha maga a büntetőigény érvényesítése, illetve annak hiánya, kiváltképpen pedig a vád alóli felmentésről rendelkező ítélet (azt helybenhagyó végzés) alapjogsérelemet nem is okozhat, egyéb okból persze sértheti a magánvádló Alaptörvényben biztosított jogát a büntető bíróság döntése (annak indokolása, vagy a bíróság eljárása). Ennek kapcsán javaslom (most is) a vonatkozó német gyakorlat figyelembe vételét. A bírói jogalkalmazással szemben a magánvádas eljárásokban egyedül az ún. *Willkürverbot* lehet az alkotmányjogi vizsgálat alapja. („*Verfassungsrechtlicher Prüfungsmaßstab für die Rechtsanwendung der Fachgerichte im Privatklageverfahren ist deshalb allein das aus Art. 3 Abs. 1 GG folgende Willkürverbot.*” Jahn/Krehl/Löffelmann/Güntge: *Die Verfassungsbeschwerde in Strafsachen. Heidelberg, München, Landsberg, Frechen, Hamburg, 2011. Rn. 791*) E követelményt a Német Szövetségi Alkotmánybíróság a törvény előtti egyenlőség alkotmányos követelményéből (Art. 3 Abs. 1 GG) alakította ki. Egy bírói döntés anyagi jogi értelemben akkor önkényes („*willkürlich*”), ha a döntés semmilyen elképzelhető szempontból sem igazolható jogilag, s ezért megállapítható, hogy tárgyidegen megfontolásokon alapul („*unter keinem denkbaren Aspekt rechtlich vertretbar ist und sich daher der Schluss aufdrängt, dass er auf sachfremden Erwägungen beruht*”; Rüdiger Zuck: *Das Recht der Verfassungsbeschwerde. München 2006 Rn. 407*). Ez objektív kritériumok szerint ítélandó meg. Önkényes a döntés, ha az ügy jogi megítélése feltűnően rossz [BverfGE 4, 1 (7); 62, 189 (192); 80, 48 (51); 86, 59 (62); 87, 273 (278); 67, 90 (94)]. Nem lehet azonban önkényes a döntés, ha a bíróság behatóan vizsgálja az ügy jogi megítélését, a jogi helyzetet, s álláspontja nem nélkülöz minden tárgyilagosságot (Rüdiger Zuck: *Das Recht der Verfassungsbeschwerde. München 2006 Rn. 407*). Egy pusztán hibás jogértelmezés még nem önkényes [Pieroth/Silberkuhl (Hrsg.): *Die Verfassungsbeschwerde. Münster 2008. Art. 3 GG Rn. 11*]. Önkényessé csak akkor válik, ha a bíróság a jogeset-re nyilvánvalóan vonatkozó jogi normát nem alkalmazza, az alkalmazott jogi normát teljesen félremagyarázza, vagy az ellentétes magasabb fokú bírósági gyakorlatot abszolút figyelmen kívül hagyja [Jahn/Krehl/Löffelmann/Güntge: *Die Verfassungsbeschwerde in Strafsachen. Heidelberg, München, Landsberg, Frechen, Hamburg, 2011. Rn. 791*; Pieroth/Silberkuhl (Hrsg.): *Die Verfassungsbeschwerde. Münster 2008. Art. 3 GG Rn. 11*].
- [88] E szempontokat érdemes lett volna jelen ügyben is megfontolni. Különösen akkor, ha a határozatot jegyző alkotmánybírák sem találtak a magánvádló indítványában a bírói döntés alaptörvény-ellenességére utaló, érdemben elbírálható kérelmet. A többségi határozat szerint ugyanis a magánvádló-indítványozó által állított „sérelmeket tehát már részben az alapul szolgáló eljárásban orvosolta a bíróság”, egyebekben pedig „nem fogalmazott olyan érdemi alaptörvény-ellenességre utaló problémát, mely a bírói döntést érdemben befolyásolta volna, és amelynek orvoslására az Alkotmánybíróság lenne hivatott”. A határozat végül arra a következtetésre jut, hogy „az indítványozó a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet nem valószínűsített”. Ha a magánvádló-indítványozó a támadott bírói döntésekkel összefüggésben még csak nem is „valószínűsített” semmilyen alaptörvény-ellenességet, tehát a bírói döntés önkényességére utaló sérelmet sem, akkor indítványa önmagában az Abtv. 27. §-ának sem felelt meg, ezért azt már erre tekintettel vissza kellett volna utasítani.
- [89] 2. Ami a magánvádló-indítványozó alkotmányjogi panaszának az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján előterjesztett kérelmét illeti, a jelen esetben szintén az indítvány visszautasítása lett volna a helyes döntés. Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a Be. 509. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte. A támadott rendelkezés szerint: „A vádlottat a magánvádló távollétében kell kihallgatni.”

- [90] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a magánvádló-indítványozó is jogosult az ügyében alkalmazott jogszabály alaptörvény-ellenességére hivatkozva alkotmányjogi panaszt előterjeszteni. Azt azonban a bírói döntést és az alkalmazott normát is támadó alkotmányjogi panaszban az indítványozónak feltétlenül indokolnia kell, hogy jogsérelmet az alkalmazott norma, s nem az azt alkalmazó bírói döntés okozott számára, és az állítólagos jogsérelmet jogalkalmazás útján eleve nem is lehetett volna – elsősorban a sérelmezett rendelkezés alkotmányos értelmezésével – orvosolni (szubszidiaritás-elv).
- [91] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában pusztán csak azt állította, hogy a támadott szabály a „sértettet (magánvádlót) hátrányos helyzetbe hozza, mert a vádlott(ak) kihallgatása az ő távollétében történik. Így a vádlott(ak)hoz az elhangzottakkal összefüggésben kérdést nem intézhet, a tényállás tisztázását, a rendelkezésre álló bizonyítékok megfelelő értékelését segíteni nem tudja.” Ha a magánvádló a támadott normát azért sérelmezte, mert az szerinte a tényállás feltárásában korlátozta, akkor indokolnia kellett volna, hogy e bizonyítási eljárást érintő vélt korlátozás igényének bírósági úton történő érvényesítését kilátástalanná tette, ellehetetlenült számára, s ezáltal joghátrányt szenvedett. A magánvádló-indítványozó ezt azonban nem indokolta [láthatóan nincs is meggyőződve róla, hiszen indítványában például maga is utalt arra, hogy a Be. 509. § (2) bekezdésének második mondata a jogi képviselővel eljáró magánvádló számára, ha tehát a magánvádló nem személyesen jár el, sérelmet nem okoz]. Azt meg végképp nem indokolta, hogy számára a támadott norma olyan jogsérelmet okozó korlátozást jelentett volna, amit diszkriminatívnak tartott, és pontosan kivel szemben is vezetett a hátrányos megkülönböztetéséhez. Márpedig a hátrányos megkülönböztetés érdemi vizsgálatának nélkülözhetetlen előfeltétele, hogy az indítványozó határozottan jelölje meg, hogy kivel szemben okoz számára joghátrányt (feltéve, hogy ténylegesen okoz joghátrányt) a sérelmezett rendelkezés. Mivel e tekintetben sem felelt meg a magánvádló alkotmányjogi panasz az indítványokkal szemben támasztott feltételeknek, az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított kérelmét is vissza kellett volna utasítani.

Budapest, 2016. május 3.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/560/2015.

